

ICT en sociale competentie in de groepen 3 en 4

Sinds januari 2008 werken acht leraren van groep 3 en 4 mee aan het project **Onze Klas Mijn Wereld**. Ze combineren activiteiten op het gebied van sociale competentie met het gebruik van ICT. De leerlingen zijn razendsnel vertrouwd met de programma's. Volgens de leraren verbetert de sfeer in de klas door de gerichte aandacht voor identiteit, sociale vaardigheden en de klas als groep.

De computer als motivator

Het meest verrassende aan OKMW is wel, hoe de computer zo jonge leerlingen, van groep 3 en 4, kan motiveren. En hoe snel ze de 'techniek' oppikken. De meesten leerden in vijf minuten werken met PowerPoint, Word en Paint, plaatjes zoeken en kopiëren, met een digitale camera thuis foto's maken en uploaden, producten opslaan in hun eigen file of op het weblog van de klas. Ook bleken ze prima instructeurs voor hun klasgenoten. Als de computer er aan te pas kwam, zaten regelmatig juist moeizamere leerders ineens op het puntje van hun stoel. Ook groeide het groepsgevoel, en ouders vertelden dat hun kinderen thuis trots hun producten lieten zien.

De computer werd meer dan een spelletjes -en oefenmachine: een plek om eigen schrijfsels chique te tonen en bewaren, een leeflijn met de buitenwereld en aanleiding voor gesprekken over openbaarheid (moet het verhaal over die ruzie op het weblog?) en burgerschap (de zin en het gebruik van wachtwoorden). Tekstbesprekingen, in de traditie van Freinet, kregen een nieuwe impuls: als iedereen op de hele wereld mijn tekst kan lezen, moet het er wel zo goed en mooi mogelijk staan.

Mag iedereen dit weten?

Juf Gea werkt met 'journalisten in de klas'. Twee leerlingen fotograferen en beschrijven een moment van de dag dat zij belangrijk vinden. Hun tekst en foto worden gepubliceerd op het weblog van de klas. Vorige week stelden het journalisten tweetal als dagtekst voor: "Rida heeft een toets gemaakt. En er was wel veel herrie in de klas. Roos en Gina."

Juf Gea: "Wat vinden jullie daarvan?" De kinderen klappen, jeroen: "Ze hebben het heel goed geschreven." Jackie: "Nu kunnen de papa's en mama's ook lezen of we veel herrie in de klas maken." Gea: "Ja, nu kunnen ze lezen dat er veel herrie was in de klas. Kunnen we dat wel doen dan?" Veel kinderen roepen: "Neeeeee..." Gea: "Is er ook iemand die vindt dat het wel kan." Jona: "Nou ik vind wel dat het kan, je moet je alleen wat beter concentreren." Gea: "Dus jij vindt dat het toch moet lukken als je concentreert. Maar is het erg als de mama's straks lezen: er was herrie in de klas?" De meningen zijn verdeeld; er klinken "ja's" en "nee's". Patty: "Maar dan worden onze mama's boos." Gea: "Zou jouw mama daar misschien een beetje boos over kunnen worden?" Patty: "Dat weet ik niet..." Gea laat de kinderen stemmen; ze stemt zelf voor wel publiceren, samen met elf kinderen. Dat is de minderheid. Patrick zegt: "Alle klassen maken wel eens herrie." Gea: "Het is natuurlijk ook wel knap als je zo'n toets goed gemaakt hebt, terwijl er wat herrie in de klas was." Günal: "Maar op Rida gaan ze niet boos worden want die heeft z'n toets heel goed gedaan." Gea: "Als we dat er nou

bij zetten? We hadden een probleem gehad als z'n toets helemaal was misgegaan. Wat vinden jullie daarvan?" Er wordt weer gestemd. Nu wil de meerderheid het stukje wel op het weblog, met de toevoeging: "maar Rida heeft zijn toets wel gehaald, en we hebben hard geklapt".

Hoe wij conflicten oplossen?

In de groep 3 van juf Ilona maakten de leerlingen in groepjes fotoverhalen in PowerPoint. Ze beschreven situaties waarin ze een conflict hadden gehad en beeldden die uit in drie scènes: hoe het begon, wat er fout ging en hoe ze de botsing oplosten, juf Ilona maakte er foto's van. Ze vond het een mooie activiteit: 'De leerlingen hebben zich de regels bij het oplossen van een conflict nu echt eigen gemaakt en passen ze vaker toe als er strubbelingen zijn.'

Het weblog van de klas

In de groep 3A van meester George verslechterde het klassenklimaat: 'Mijn klas dreigde te ontsporen. Ik had last van enkele 'drukke' jongens, die erg de boventoon voerden. Anderen voelden zich daar ongelukkig bij. Toen ging ik meedoen aan het project OKMW. Ik zag er een kans in om de klas tot een hechtere groep te maken. Als startpunt koos ik voor de klassenregels. Die hadden de leerlingen aan het begin van het schooljaar bedacht, maar ze waren wat weggezakt. Het waren ook vooral verboden, zoals: je mag niet voetballen in de klas. Nu gooide ik het over een andere boeg. De leerlingen formuleerden in tweetallen zelf wensen voor de klas (ofwel: wei-regels). Daardoor dachten ze goed na over de sfeer in de klas en hun eigen gedrag. Hoe meer ze fantaseerden over hoe ze het wilden hebben met elkaar, hoe meer dat ook werkelijkheid leek te worden. Er werd vaker gelachen, beter geluisterd. De leerlingen werkten plezieriger samen en voelden zich vrijer. Een meisje dat erg gepest werd heeft dat uiteindelijk in de hele klas durven zeggen, en alle leerlingen hebben oprecht meegedacht over hoe ze dat konden stoppen. Ook de 'daders', die het allemaal niet zo serieus hadden genomen." De tweetallen zetten hun wensen voor de klas op het weblog van de groep onder het kopje: De fijnste klas van de wereld....

Meester Robert: digitale zelfportretten

Meester Robert (groep 4) stelde zijn leerlingen voor om een zelfportret op de computer te maken in PowerPoint. Hij liet eerst zijn eigen zelfportret zien. De leerlingen waren onder de indruk en dachten nooit dat ze dat zouden kunnen. Maar met hulp van de ict-meester konden ze direct teksten typen en bewaren, plaatjes van Google invoegen en de spellingscorrectie gebruiken. Doel van het zelfportret was tweeledig: 'werken aan een positief zelfbeeld' en 'anderen leren kennen'. Meester Robert liet de leerlingen werken in tweetallen. Hij stelde zelf de koppeltjes samen. Daarbij legde hij uit wat ieder van hen aan de samenwerking kon bijdragen. Bijvoorbeeld: 'Franklin kan goed teksten bedenken en Roos is heel goed in schrijven.' Robert: "De eerste keer voelde het even vreemd, maar daar gingen ze. In de eerste les interviewden ze elkaar: Wat vind je belangrijk om over jezelf te vertellen? En wat wil je van de ander weten? De samenwerking verliep meestal in grote harmonie, er waren originele vragen bij en teksten waren opvallend beter dan ik gewend was. En wat ik helemaal niet had verwacht: leerlingen die doorgaans weinig uit hun handen kregen, gingen als bezetenen aan de slag. Want zonder teksten viel er niets te doen op de computer."

Digitaal schoolbord

Het digitale schoolbord deed goede dienst in de groep van Meester Robert. Bij de bespreking van een uitnodigingsbrief voor de ouders, waarvoor de leerlingen in tweetallen ieder een alinea hadden geschreven in 'Word', bleek de spellingscorrectie een bron van inspiratie. Ze hadden er plezier in om uit te vinden hoe het wél moest: bij 'moter' verdween het rode kringeltje als de laatste e een o werd. Lauren grinnikte om de rode kringeltjes bij de namen van de ondertekenaars, alle leerlingen. Alleen Lieve had er geen. 'Heu?' zei Lauren, en toen: 'O ja, Lieve is natuurlijk gewoon lieve'.

Implementatie

In het najaar van 2010 verschijnt een boek met beschrijvingen van de activiteiten. Dan kan iedere leraar er zelf mee aan de slag. Daarop vooruitlopend starten we in juni 2009 met een website voor 'good practices' (www.onzeklasmijnwereld.nl). Daarnaast werken we aan de integratie van Onze Klas Mijn Wereld in PABO-modules voor de initiële opleiding en de nascholing.

George:

'De koppeling tussen sociale competentie, ICT en het alledaagse bezig zijn met lezen en schrijven geeft me de kans om nieuwe ideeën om te zetten in motiverend alledaags onderwijs. Maar het belangrijkste vind ik, dat de focus op identiteit, onderlinge relaties en de groep doorwerkt. Bij de leerlingen, maar ook bij mijzelf. Ik ben er nu meer op gespist om kansen te zien voor het werken aan een prettig en veilig klimaat. Naast een betere groepssfeer motiveert het ook leerlingen in cognitief opzicht. Ik ga hier zeker mee door'.

Britt (groep 3):

'Door het werken met de computer kregen leerlingen meer schrijfdurf; ze gingen gemakkelijker schrijven. Bij het typen oefenden ze steeds de letter-klank koppeling, en bij het teruglezen decodeerden ze die woorden dan weer. Maar het belangrijkste was de motivatie. Ze vonden het allemaal leuk om op de computer te werken, en als je het leuk vind ga je vanzelf actiever aan de slag. Volgend jaar wil ik ook gaan werken met tweetallen die een 'verhaal van de week' maken op de website van de klas, met foto's. De verslagen kun je printen en bundelen in een logboek van de klas, voor in de boekenhoek. Dan krijg je een verzameling aansprekende teksten, die leerlingen graag zullen lezen.'

Onze Klas Mijn Wereld wordt gesubsidieerd door de Bernard van Leer Foundation en is ondergebracht bij het lectoraat Ontwikkelingsgericht Onderwijs, Hogeschool Inholland, Alkmaar (zie www.inholland.nl/ogo). Medewerkers: Dorian de Haan, projectleider, Els Schellekens, ontwikkelaar; Marije de Hoogd, onderzoekster. Ontwikkelscholen: Oeboentoe, Purmerend (George Maas, groep 3 / 4, en Gea Doorhof, groep 3/4 www.oeboentoe.nl). De Achthoek, Amsterdam (Britt de Vries, groep 3 en Robert Licht, groep 4; www.deachthoek.nl); De Mijlpaal, Amsterdam (Ilona Brugman, groep 3, en Astrid de Ridder, groep 4; www.demijlpaal.nl); De duizendpoot, Den Bosch (Daniëlle van Rangelrooij, groep 3 en Annette van Gemst, groep 4, www.bsdeduizendpoot.nl)